

67539750-2	10/03/2019	הארץ - כותרת	עמוד 13	1	8.37x35.76
משפט ועסקים 96-98 יוסי דהאן - ראש החטיבה לזכויות אדם - 26330					

בורות, הפחדה ואלימות בגבעת עדן

יוסי דהאן

תושבי שכונת גבעת עדן בזכרון יעקב טרודים בימים אלו בפ-רויקט מימון המונים לאיסוף 499,000 שקלים. אם יצליחו להשיג את הסכום המכובד הזה, הם יוכלו למנוע את הקמתו של הוסטל בשכונתם, שנועד ל-16 דרי רחוב ונפגעי התמכרויות, בני 40-60 ברובם, שעברו תהליכי גמילה ואינם מסוכנים לציבור. אור קשתי ונעה שפיגל מתארים בפירוט ("תושבים בזכרון יע-קב ישלמו לחברה פרטית כדי שלא תפתח מוסד שיקומי במושבה", "הארץ", 1.3) את המאבק של תושבי השכונה נגד הקמת ההוסטל (למעט מיעוט אמיץ שתמך בהקמתו). זה סיפור על בורות, פאני-קה, הפחדה ואלימות. מאבק של אוכלוסייה מבוססת ומשכילה, המפיצה שמועות כוזבות על סכנת הידבקות של ילדים בשחפת ובאיידס ומפזרת תיאורי אימים של מזרקים זרוקים ברחובות הש-כונה והתרחיש הגרוע מכל – הירידה הצפויה בערכם של הבתים צמודי הקרקע במקום.

התושבים גייסו למאבק במשתקמים פוליטיקאים, ובראשם ראש המועצה זיו דשא, משרד יחסי ציבור וסוללה של עורכי דין, ולכל אלה צירפו גם חוות דעת "מדעית" על סכנות ההוסטל, שניפק להם הידוען פרופ' עמוס רולידה.

הסיפור המדכא והמייאש של גבעת עדן הוא עוד הדגמה לתופ-עה המכונה NIMBY – Not In My Back Yard. כלומר, "לא בחצר האחורית שלי", שקיימת בכל העולם וגם בישראל. זכרון יעקב לא לבד. בנייר מחקר שפירסם מרכז המידע והמחקר של הכנסת בש-נת 2011 מתועדים מאבקים רבים של רשויות מקומיות ושל תוש-בי שכונות מגורים, רוב גדול מהן רשויות ושכונות מבוססות. הם מגיבים בעוינות ובהתנגדות למתקנים ולשימושים שאינם רצויים להם בקרקע בשכונתם, ונאבקים גם נגד פתיחת מסגרות לאנשים עם מוגבלויות במקום מגוריהם.

על פי המחקר, כששואלים אנשים מה הם חושבים על שילוב אנשים עם מוגבלויות בקהילה רובם המכריע רואה זאת בחיוב, אבל חצי מהנשאלים אינם מוכנים שמסגרות גמילה ושיקום יוק-מו בשכונתם.

מדיניות ההפרטה המסיבית היא שמאפשרת למדינה להתנער מאחריותה למטופלים, שתושבים בזכרון יעקב אינם רוצים בשכונות

ואולם, העניין כאן לא טמון רק בהתנגדות התושבים. זו, כא-מור, אינה תופעה חריגה. בסיפור כרוכה גם התנהלות המדינה בסכסוך הזה. חלק הארי מחצי מיליון השקלים שמנסים לגייס תושבי גבעת עדן נועד לתשלום פיצויים לחברה הפרטית שזכ-תה במכרוז של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים להקמת המוסד השיקומי. מאחר שהמשרד הממשלתי הוא שה-פריט את הטיפול במשוקמים והוא מממן את החברה הפרטית שעוסקת בכך, השאלה המתבקשת היא מה עמדתו בפרשה. ובכן, עמדתו היא שמשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים כלל אינו צד לסכסוך בין הרשות המקומית לבין ספק השירותים שזכה במכרוז. כלומר, התנערות מוחלטת מאחריותו לגורלם של המטופלים ומסמכותו למנוע יחס מפלה כלפיהם.

את התנערותה והתחמקותה של המדינה מאחריות בעניין זה מאפשרת מדיניות ההפרטה המסיבית של השירותים החברתיים. מדיניות זאת מוחלת בישראל בשלושת העשורים האחרונים, ברוח המדיניות הניאו-ליברלית השלטת כאן בתחומי הכלכלה והרווחה.

ההפרטה אמורה לאפשר למשרדי הממשלה ליהנות מג-מישות ניהולית ומהוזלת עלות העבודה. על פי מדיניות זו, מי שזוכים במכרוז הממשלה – עמותות ללא כוונת רווח ותאגידים כלכליים – אמורים לספק את השירותים, ותפקיד משרדי הממשלה הוא רק לפקח על טיב השירות שלהם.

הניסיון מראה שמדיניות ההפרטה אכן הוזילה את עלות העבודה, אבל ההוזלה הזאת נעשתה על גבם של העובדים המו-עסקים על ידי הקבלנים הזוכים – עובדים זולים יותר, בעלי סל זכויות מצומק ותנאי עבודה מינימליים – וגם על גבם של המטופלים, שכן תנאי העסקה הירודים גורמים לתחלופת עוב-דים גדולה ופוגעים באיכות השירותים. כך בדיוק קרה באחרונה במוסדות לחסות הנוער, שבהם זכייה של קבלן חדש במכרוז הביאה לשבירת התארגנות העובדים ולהתפטרות עשרות רבות מהם. הניסיון מלמד גם שהפיקוח של המדינה על נותני השירות חסר ולקוי.

ובחזרה לשכונת גבעת עדן: ההפרטה מאפשרת, בין היתר, לתושבי שכונות אמידות לקנות את זכותם להפלות ולגרש מת-חומן אוכלוסיות הנחשבות מבחינתן "לא רצויות". אם ההוסטל היה שייך למדינה ומופעל על ידה, עסקת מזומנים כזאת להר-חקתו מהשכונה כלל לא היתה עולה על הדעת. התנערותה של המדינה מהאחריות לשעוררייה בזכרון יעקב ומהעוול שנגרם למטופלים היא הוכחה נוספת לכישלון מדיניותה.